

Науково-практична інтернет- конференція „Проблеми регіоналістики: минуле, сучасне, майбутнє”. – К. : КНЕУ, 2017. – С. 288-290.

Матушкіна М.В.

*асистент кафедри менеджменту
ДЗ» Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна*

ДЕПРЕСИВНІ РЕГІОНИ УКРАЇНИ – ВІДНОВЛЕННЯ ЇХ ПОТЕНЦІАЛУ

Суспільно-політичні події в Україні призвели до значних змін у соціально-економічному розвитку регіонів та громад і зумовили необхідність чіткого окреслення напрямів подальших змін державної регіональної політики. Зменшення обсягів виробництва, погіршення становища із залученням інвестицій, як із-за кордону так із здійснення внутрішніх капіталовкладень, призупинення реалізації інвестиційних проєктів, наростання кризових явищ у соціальній сфері – ці та інші риси сучасного становища справ в Україні є підставою для ретельного аналізу і розроблення низки пропозицій щодо відновлення потенціалу депресивних регіонів.

Негативна динаміка соціально-економічного розвитку регіонів призводить до того, що виробники вимушені шукати інші ринку збуту, змінювати структуру виробництва, залучати додаткові кошти для оновлення технологій. У цих умовах зростає роль міст, які стають каталізаторами економічного розвитку, на їх території концентрується значна частина виробництва, що призводить в свою чергу до збільшення чисельності населення. Такі явища потребують приділення посиленої уваги до питань забезпечення економічної безпеки різних територій, особливо малих міст, селищ які часто залежать від діяльності одного-двох підприємств і зупинка яких є катастрофічною для їх існування [1, с. 3].

Наявність значних диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів є характерною рисою вітчизняної економіки, що в свою чергу

формує базу для утворення депресивних регіонів, яким притаманні: низький рівень виробництва з однобічною спеціалізацією промислових комплексів, неконкурентоспроможність продукції, що виготовляється, високий рівень безробіття, відтік кваліфікованого персоналу за кордон, недостатність власних фінансових ресурсів для забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіону (території), слаборозвинутисть соціальної інфраструктури, ескалація напруження відносин між “сильними” й “слабкими” регіонами (загострення міжрегіонального протистояння політичними силами у зв’язку з наявністю чіткого регіонального розподілу політичних орієнтацій населення), дотаційність, невідповідність факторів виробництва сучасним потребам ринку, низька забезпеченість населення соціальними гарантіями тощо. Виходячи з вище зазначеного, розв’язання проблем депресивних регіонів є актуальним першочерговим загальнодержавним завданням.

Для територій, які визнаються депресивними, передбачена можливість розробки та реалізації програм подолання депресивності. Такі території в силу наявності особливо гострих ресурсних, структурних чи інших проблем нюмають змоги без суттєвої організаційної та фінансової допомоги з боку центральних органів влади забезпечити стійкий економічний розвиток.

Розвиток депресивних територій, через державне стимулювання здійснюється на засадах одночасної концентрації коштів і зусиль на певній невеликій кількості територій з метою досягнення максимального соціально-економічного розвитку; об’єктивності і відкритості при визначенні таких територій; неприпустимості використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб територій; максимального використання можливостей самих територій у розробці і реалізації відповідної системи заходів [2 с. 3].

Програма подолання стану депресивності території – взаємопов’язаний за змістом, можливостями та виконавцями, термінами виконання комплекс заходів організаційного, правового, фінансового, економічного, соціального

спрямування, у забезпеченні яких задіяні фінансові та інші ресурси держави і регіону. Розробка програми повинна виходити з поглибленого аналізу причин депресивного стану й спрямована на досягнення чітко визначених показників та результатів.

Проведений аналіз свідчить про те, що в Україні для виведення регіонів зі стану депресії та переходу до стійкого розвитку, на нашу думку, потрібно:

1. використовувати прийоми встановлення особливих правових режимів господарювання: надання податкових пільг і канікул, умов найбільшого сприяння, підтримки окремих його форм (наприклад, фермерських господарств), замість надання фінансової допомоги, доцільніше забезпечити субсидії для надання послуг підтримки бізнесу (у формі інформаційного забезпечення, консультацій, інструктажу з питань бізнес-планування), спрощувати адміністративні бар'єри ведення бізнесу;

2. поширювати сільський туризм у аграрних регіонах, що з одного боку надасть імпульс для розвитку трудомістких і нетрадиційних сільськогосподарських виробництв та буде сприяти їх відродженню. Це стане можливим за умови добровільної участі споживача сільського туристичного продукту у процесах збору чи вирощування врожаю, заготівлі кормів, у догляді за худобою, домашньою птицею, бджолами тощо. Оплата за таку роботу може частково, а то й повністю компенсувати витрати на придбання сільського туру. З другого – забезпечить підтримку системи розселення і закріплення населення у віддалених від великих міст і агломерацій регіонах [3, с. 4];

3. застосувати сучасні інформаційні технології (електронну комерцію) представниками малого і середнього бізнесу, що дасть змогу “вийти” за межі своєї території в пошуках покупців та партнерів, пропонувати свою продукцію більшому колу споживачів, стати менш залежними до умов регіонального ринку, оперативніше планувати логістичні, складські операції, розвивати ті напрямки підприємницької діяльності, які раніше були менш привабливими;

4. створювати регіональні кластери із залученням наявного потенціалу депресивних територій до мережі підприємств, які виробляють конкурентоспроможні послуги та товари, забезпечують зв'язок виробництва з поширенням нових технологій та інновацій за підтримки міжнародних організацій, допомога в сертифікації, просуванні та збуті такої продукції, налагодження співпраці між виробниками, переробними підприємствами та торговельними мережами;

5. застосовувати систему комплексного маркетингу регіонів для створення їхнього позитивного іміджу. Цей комплекс передбачає створення державних і регіональних інформаційних систем в яких надається інформація про регіони, їхній потенціал та потреби, конкурентні переваги, включаючи історико-культурні надбання, презентацію регіонів за кордоном.

6. розвивати галузі із високим інноваційним потенціалом; підтримка інновацій (як правило, з огляду на необхідність диверсифікації для забезпечення виробництва продукції з більш високою додатковою вартістю;

7. провести реформи в житлово-комунальному господарстві, розбудова сучасної виробничої інфраструктури, зокрема, будівництво та реконструкція автошляхів і залізничних колій, потужностей в водо-, електро-, газо-, теплопостачання й водовідведення – створення індустріальних (промислових) парків;

8. розвивати трудовий потенціал: підвищення ефективності використання трудових ресурсів, поліпшення демографічної ситуації, забезпечення раціональної зайнятості населення, розвиток сфери соціальних послуг, побудова культурного простору;

9. раціонально використовувати і відновлювати природні ресурси, охорона навколишнього середовища, впровадження енергозберігаючих технологій; підвищення соціальної відповідальності великого бізнесу. Пропонується посилити штрафні санкції до великих підприємств, які не впроваджують технології очищення викидів, енергозберігаючі технології, не розвивають соціальну інфраструктуру [4. с. 201].

Усі ці шляхи подолання депресивності регіонів реалізовуватимуться, через формування регіональної інвестиційної інфраструктури, реструктуризації і санації неефективних виробництв, використання можливостей міжнародних програм для потреб малого і середнього бізнесу.

За підсумками дослідження можна зробити висновок, що одним із найважливіших напрямів державної політики повинно стати створення стратегії розвитку депресивних регіонів країни, тобто територій, що втратили через різні причини своє значення в національній економіці, а кардинальні задачі їх соціально-економічного розвитку не можуть бути вирішені ринковими методами господарювання без активної та постійної участі держави. Такого роду державне регулювання і підтримку може бути реалізовано в рамках спеціальних програм і удосконалення законодавчих актів.

Література:

1. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ – К.: НІСД, 2015. – 92 с.
2. Павлюк А. Щодо застосування механізмів стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс] / А. Павлюк. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/November/10.htm>.
3. Смаль І. Туризм як форма господарського освоєння депресивних регіонів [Електронний ресурс] / І. Смаль. – Режим доступу : <http://tourlib.net/stattiukr/smal3.htm>
4. Можайкіна Н.В. Проблеми розвитку депресивних регіонів / Н.В. Можайкіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – М.: МНУ. – 2016. – № 10. – С. 197-201.